

Білоусов
Олександр Сергійович

Парадокси сучасного інформаційно-комунікативного світу

УДК 316.334.3:327.3
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-5-6-40-45>

Білоусов Олександр Сергійович
доктор політичних наук, професор
кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного
університету
проспект Шевченка, 1, Одеса, Україна

У статті наводяться основні парадокси сучасного інформаційно-комунікативного світу. Показано, що комунікативне за своєю природою є основою інтерсуб'єктивного, а отже – суспільного, соціального. У комунікативному просторі зосереджений раціональний дискурс, та ведеться фаховий діалог між вченими, експертами, інтелектуалами. Але в інформаційно-медійній культурі, далекій від спілкування та діалогу, власне комунікативне стає все більш проблематичним феноменом. Інформаційний простір в таких умовах «не чує» комунікацію в суспільстві. Простір спілкування не лише з владою, але і з будь-якою іншою структурою, що цілком орієнтований винятково на інформаційний ресурс, практично зникає зі світу моральних цінностей. Підкреслюється, що першочерговим завданням щодо планування майбутнього є розробка самого сценарію «збереження цивілізації» і прийняття його для втілення у життя як на глобальному, так і на національному рівнях.

Ключові слова: інформаційне суспільство, сучасний інформаційно-комунікативний світ, комунікація, інформаційно-медійна культура, інформаційний ресурс, моральні цінності, збереження цивілізації.

Процеси масовізації – як можливості і як загрози – тісно пов'язані зі зміною характеру і природи політичних комунікацій, що особливо чітко корелює саме з унаочненням параметрів інформаційного суспільства. У будь-якій політичній системі центральне місце відводиться комунікації між структурами, що управляють суспільством, та громадянами й спільнотами, з яких воно складається. У руслі усталеної демократичної традиції політична комунікація є ключовим елементом для формування і відтворення суспільства, де громадяни і держава усвідомлюють свій взаємозв'язок та взаємну відповідальність.

Особливо поширеним у критичній рефлексії теорій інформаційного суспільства є формулювання кола застережень стосовно запобігання їх абсолютизації (або ж окремих її положень) та явно чи імпліцитно властивих деяким з них претензіям на монополізацію дескрипції сучасної соціальної дійсності. У зв'язку з чим науковці відзначають певне коло суперечностей, які властиві цьому процесу. Так, заслуговують всебічної уваги матеріали науково-практичної конференції «Новітні тенденції в медіагалузії: український і зарубіжний досвід» [9] і колективна монографія «Соціальне: витоки, структурний профіль, сучасні виклики» [11], в якій, зокрема, обґрунтовуються суперечності інформаційно-комунікативного суспільства.

Так, перший парадокс полягає в тому, що «суспільство знання», що наближається до нас, стало стрімко відтворювати «суспільство незнайків», або «нічого незнайків», як їх називає І. Валлерстайн. Глибокий розрив інформації і знань, матеріалу, що отримується й інтелектуально перероблюється, інтерактивного і комунікативного вже сьогодні виявляє повсюдно тривожні тенденції: відбувається «стиснення середніх страт», стрімко ростуть демографічні розриви і міграційні рухи, роз-

ширюється рух «нічого незнайків» [6, с. 138–139]. На думку І. Валлерстайна, в найближчі 40–50 років світ-система опиниться у стані гострої моральної та інституційної кризи, і головним завданням стане творення нового соціального порядку [7]. Науково-технічна і масова інформація призначаються немовби для різних соціальних груп, причому група, орієнтована на перший вид інформації, останнім часом пропорційно зменшується. Інформація про соціальну подію, згідно з Ж. Бодрійяром, рівносильна деградованій формі цієї події. Маса продукують нерозрізненість, «вони надають перевагу медіуму, що занурює в гіпноз, перед потребуючим критичної оцінки повідомленням. Гіпнотичний стан вільний від смислу <...> Він має місце там, де царює медіум, ідол, симулякр – для мас, а повідомлення, ідея, істина – для деяких «обра-них» [4, с. 43].

Другий парадокс інформаційно-комунікативного світу, що витікає з першого, полягає у можливості потенційної втрати сучасним суспільством лідируючої ролі, незважаючи на безперечно передові інформаційно-комунікативні технології. Це викликано руйнуванням зв'язків не лише між верхами та низами, але й між віковими когортами, а також між численними та поліетнічними культурними групами. Молоді громадяни суспільства «загального благоденства», а також прилягаючої до нього постмодерністської периферії стрімко втрачають уявлення про оточуючу реальність та своє місце в ній. Як зазначає з цього приводу дослідник Н.В. Романовський, західні соціологи все більше звертають увагу громадськості на метаморфози, що відбуваються із поколінням кінця 80-х років: «їх стурбованість викликає тенденція, що виявляється в ЗМІ через потужні технічні можливості комп'ютера – маніпулювання свідомістю та поведінкою громадян. Покоління, що виростало

в середовищі нових засобів комунікації, може втратити усвідомлення суперечності віртуального світу і дійсності. Щоб здійснити «порятунок реальної реальності», її слід лише звести до становища однієї з можливих реальностей серед багатьох, натиснувши кнопку «вибір реального життя» в меню віртуальних реальностей. Таке покоління дозволить робити з собою все, що завгодно» [10].

Третій парадокс інформаційно-комунікативного світу, на думку авторів колективної монографії «Соціальне: витоки, структурний профіль, сучасні виклики», полягає у тому, що впровадження інформаційних технологій дозволило два різноспрямованих кількісних і якісних стрибка: до інтеграції людського суспільства як глобальної соціальної спільноти, зв'язаної «всесвітньою павутиною», і водночас до його дезінтеграції, яка веде до «зникнення» соціального і появи «кастомізованого» і «атомізованого» співтовариства окремих індивідів. «Системні медіа», що актуалізують світові події, за всієї своєї універсальності і технологічності пов'язують людей досить умовно [Див. детал.: 11]. ЗМІ, як відомо, ретранслюють та формують вектор суспільних емоцій, настрою та інших соціально-психологічних феноменів, тобто те, що згідно з Г. Тардом визначило свого часу народження феномену публіки [12]. Як вказують дослідники, сучасна «символічна публіка» за такими своїми характеристиками, як рухомість та нестійкість, дуже нагадує стихійно виникаючий натовп, який вже став предметом дослідження в кінці XIX – на початку XX ст. Але якщо натовп формується в результаті безпосередніх контактів, то «символічна публіка» – в результаті опосередкованого інформаційного впливу. «Символічна публіка», виникаючи як результат інформаційних впливів, проживає короточасне афективне життя під впливом «несвідомо розповсюджуваних психічних установок» (за виразом К. Ясперса) [16].

Четвертий парадокс інформаційно-комунікативного світу полягає в актуалізації моменту часу і створенні простору «позачасу», акцентуації на теперішньому і одночасно позаісторичному існуванні. Такі широко практиковані заклики сучасних медіа, як «залишайтеся з нами», «сьогодні», «тут і зараз», «он-лайн», «в режимі реального часу», породжують відповідні масові установки, формують особливу позачасову і позаісторичну свідомість аудиторії.

П'ятий парадокс інформаційно-комунікативного світу виявляється у жорсткому методологічному розділенні здавалося б схожих та близьких понять: «діяльність» та «виготовлення». У методологічному плані з колишнім добре знайомим нам соціальним підходом співвідноситься діяльнісний підхід, основою якого була безпосередня людська праця, спрямована на об'єкт. Із новою соціальністю співвідноситься інша практика – практика «вигот-

товлення» (англ. – making), об'єктом якої виступає суб'єкт та його свідомість. Вона виражена в тому, що новини дня вже не стільки транслюються, скільки «виготовляються». Імідж виготовляється, публічна сфера в цілому також виготовляється. «Виготовлення» новин, іміджу, політики тощо стало одним із найбільш прибуткових занять, що має колосальну кількість замовників, а соціальний конструктивізм став найбільш затребуваною теорією та практикою. Виникла досить своєрідна «діяльність по виготовленню», формою прикладення котрої став не об'єкт, а суб'єкт та його свідомість. За «виготовленням» чогось завжди ховається суб'єктивний складник – «виготовлення публіки», «виготовлення людини», «виготовлення» потрібних цільових груп, інтерактивних аудиторій, громадської думки тощо.

Шостий парадокс інформаційно-комунікативного світу детермінується попереднім та стосується самої екзистенції людського буття, його онтології. Згідно з ним категорії «бути» та «мати» заміщуються категоріями «здаватися» та «користуватися», визначаючи для людини новий буттєвий статус – статус фрагментарного суб'єкта. Цей парадокс тягне за собою як позитивні, так і негативні практичні наслідки. Суб'єкт, що здатен теоретично необмежено ділитися, може немовби розсіпатися на фрагменти, а потім знову збиратися спеціалістами «прогресивної комунікації», які володіють для цього спеціальною технологією – «шиз-аналізом» (за термінологією А. Барда та Я. Зондерквіста) [1, с. 205]. Шведські соціологи А. Бард та Я. Зондерквіст для аналізу такої специфічної роздвоєності сучасної людини вводять спеціальне поняття – «дивідуум». Своєрідність онтологічного та соціального статусу «дивідууму» обґрунтовується тим, що він може «бути» в соціальному і віртуальному просторі та «мати» в соціальному та віртуальному часі. Це означає, зокрема, бути комп'ютерно грамотним та мати можливість цю грамотність застосувати – на домашньому комп'ютері, в Інтернет-кафе чи на роботі. Одночасно він може «здаватися» багатолічними гранями своїх образів, ідентичностей та іміджів і «користуватися» повнотою віртуального світу в глобальній мережі, в якому немає соціальних обмежень, але є максимальні самопрезентація та самореалізація. У міру того як епістолярна культура листа, який сприймався як подолання простору, стає цивілізацією електронного листа, який долає час, суб'єкту, на думку А. Барда та Я. Зондерквіста, відкриваються нові перспективи нічим не обмеженого самовиявлення і користування. Водночас прагнення до вдавання та користування обмежує буттєвий горизонт суб'єкта перетвореннями власної свідомості.

Для А. Барда та Я. Зондерквіста саме «дивідууми» стануть новою правлячою елітою після капі-

талізму. Але у їхніх опонентів виникає щодо цього ціла низка сумнівів. Чи будуть «дивидууми» здатні бачити суспільний світ за межами власного вдоволення? Чи зможуть вони вийти за кордони само-свідомості? Який світ побудують «користувачі»? [Див. детал.: 1].

Такі сумніви базуються на тому, що людина виступає перед обличчям «інформаційно-технологічного» в особливому статусі «буттєвості»: як функція, як об'єкт, як атрибут, як клієнт, як електорат, як споживач та як користувач. У всіх цих випадках попит на людину має лише частковий характер, залежно від того, який цільовий «фрагмент» потрібно «мати» сьогодні комунікації. Такі суб'єктні фрагменти суттєво відрізняються від ролей. Роль людини в суспільстві підпорядкована соціальним взаємодіям та витікає з них. Тоді як фрагментованість суб'єкта є наслідком інформаційно-технологічних процедур, що розщеплюють і перетворюють класичні ролі на багатоманітні об'єктні ознаки, які відповідають цілям політичних, економічних та інших акторів. По суті, мета фрагментованості людини полягає у зведенні його до речі, що має множинність семантичних значень та конотацій, до серійності, поміщеній у певний структурний код предметного світу. І знаки речей, і сама людина як річ тим самим все більше відриваються від референтного, тобто власне людського (особистого та родового) сенсу. У володінні річчю «розігрується дискретність серії» [5, с. 111]. «І тоді інша людина вже не може бути зрозумілою у своїй цілісно-особистісній ідентичності, а лише як дещо дискретне», – припускає Ж. Бодрійяр.

Ще К. Ясперс задовго до появи теорій інформаційного суспільства вважав, що на теоретичному рівні абсолютизація людської цілісності не має жодного сенсу. Для нього було очевидним, що «людина як ціле не може бути самостійним предметом наукового дослідження чи викладання. Те, що пізнається, «вичерпує себе в особливостях та відносних цілісностях». Антропологія в цьому сенсі, за К. Ясперсом, виступає як безкінечний процес самопрояснення, так само як і часткові знання про людину, – це «лише засіб такого самопрояснення» [16, с. 898].

Нарешті, сьомий парадокс інформаційно-комунікативного світу коріниться, як вважають автори монографії «Соціальне: витоки, структурний профіль, сучасні виклики», у кардинальній різноспрямованості векторів розвитку інформаційного та комунікативного. Інформаційне (йдеться про інформаційні технології з виробництва масмедійної продукції) за своєю природою призначене для масового користувача і покликане нести йому знання, ділову інформацію, форми розваг і таке інше. Інформаційне стає все більше масовим, пристосовуючись до «нижнього» порогу потреб чи задоволень та обслуговуючи, по суті, егалітарну

культуру, у яку на таких же егалітарних та загальнодоступних правах інформаційного провадження часу включається і так звана еліта. Тому, з одного боку, інформаційне немовби нівелює соціальний розрив і робить світ інформаційного універсуму загальнодоступним і загальнолюдським. Проте, з іншого боку, інформаційне не конструює і не творить новий соціальний простір комунікативного, поглиблюючи соціальний розрив одним лише створенням вигляду, що його зовсім немає. Водночас інформаційне вперше позбавляє еліту багатвікової привілегії на духовну творчість, опускаючи її в інформаційному просторі до суто демонстраційного рівня, внаслідок чого еліта все менше відчуває відповідальність за суспільство.

Комунікативне за своєю природою є основою інтерсуб'єктивного, а отже – суспільного, соціального. У комунікативному просторі зосереджений раціональний дискурс, та ведеться фаховий діалог між вченими, експертами, інтелектуалами. Але в інформаційно-медійній культурі, далекій від спілкування та діалогу, власне комунікативне стає все більш проблематичним феноменом. Інформаційний простір в таких умовах немовби «не чує» комунікацію в суспільстві. Простір спілкування не лише з владою, але і з будь-якою іншою структурою, що повністю орієнтований винятково на інформаційний ресурс, практично зникає зі світу моральних цінностей.

Формування та розвиток інформаційного суспільства не повинні відбуватися поза межами етично-моральних орієнтирів та без огляду на них як критеріїв спрямованості науково-технічного прогресу та соціально-економічних, політичних і культурних перетворень. Згідно з Ю. Габермасом за цілераціональними (сам термін обґрунтований Максом Вебером [8]) та інструментальними діями була втрачена найбільш суттєва частина – моральна дія, що є передумовою будь-якої суб'єкт-об'єктної взаємодії взагалі. Криза модерну, за Ю. Габермасом, проявилася, зокрема, в автономізації та поляризації суспільних підсистем, фрагментації соціального цілого, центробіжних тенденціях та акценті на самоцінності окремих соціальних складників, у тому числі й таких (якщо екстраполювати думку німецького філософа стосовно нашої теми), як інформаційні носії та ресурси. Кожна суспільна система чи асоціація, дистанціюючись від інших і вважаючи себе самоціллю, є насправді лише частиною цілого, що структурується корпоративними намірами чи інтересами [13, с. 289].

У одній зі своїх останніх робіт, у розділі з промовистою назвою «До розуму публічної сфери», Ю. Габермас зазначає: «Враження комунікативного розрідження політики виникає у зв'язку з трьома взаємозалежними, стосовними всього суспільства процесами розвитку, які дали соціологам привід говорити про «інформаційне», «мережеве»

та «медійне» суспільства. Йдеться про виникнення певної інформаційної економіки, про згадане згущення та прискорення комунікаційних потоків взагалі та, нарешті, про революцію в комунікаційних технологіях. <...> динаміка масової комунікації видає умови влади, яка насміхається над припущенням про вільну гру аргументів: влада мас-медіа у виборі повідомлень і рішень щодо моменту та способу їх пред'явлення належить до рис внутрішньо притаманних масовій комунікації, як для сфери політичної публічності характерно, що інші актори застосовують свою владу з метою спричинити вплив на порядок денний, зміст і презентацію публічних тем» [1, с. 126–127].

Діалектична сплетеність тенденцій формування світового інформаційного суспільства із глобалізаційними процесами в цілому, безумовно, радикально прискорює трансформацію соціальної реальності у всіх її феноменальних виявах та найбільш помітно – в ієрархії функціональних можливостей особистості, національної держави та світового співтовариства. Як підкреслює У. Бек, «архітектура мислення, поведінки та життя в рамках просторів та ідентичностей державного суспільства руйнується в ході економічної, політичної, екологічної, біографічної глобалізації. Світове співтовариство допускає виникнення можливостей, які зламують політичну та громадську ортодоксію національної держави» [2, с. 117].

Одна з кардинальних суперечностей формування світового інформаційного суспільства як глобалізаційної тенденції полягає у тому, що збільшення обсягів та швидкості накопичення, обробки та розповсюдження інформації, здавалося, мало б призвести через поширення проєктивного прогнозування та передбачуваності соціальних процесів до підвищення рівня соціальної та індивідуальної безпеки та мінімізації ризиків людської життєдіяльності. Однак узагальнення проявів сучасної соціальної реальності та їх системної взаємодії доводить, що вказана можливість не перетворюється на домінанту суспільної динаміки. Навіть більше, вона нівелюється, якщо не цілком, то принаймні значною мірою протилежно спрямованими тенденціями – посиленням різноманітних ризиків практично у всіх сферах людської життєдіяльності та, відповідно, зниженням стосовно них прийнятних безпекових порогів.

Проблему виявлення рівня ризику у суспільному житті можна вирішувати шляхом створення правильного комунікативного поля, у якому здійснюється діалог між різними концепціями та оцінками ризику, що наявні у суспільстві. Проте поряд з ними є небезпека виникнення «комунікаційного ризику». Завдяки всесвітній павутині ризику імплантуються в тканину інших соціальних організмів, взаємно переходять один в одного, викликають кумулятивні ефекти. В результаті відбуваються

взаємозумовлені зміни, загальне «захоплення» ризиком. З особливою яскравістю, як зазначає У. Бек, ця тенденція виявилася у подіях 11 вересня 2001 року у Нью-Йорку. «Завдяки жажливим картинам Нью-Йорка якась терористична організація в одну мить зробилася новим глобальним актором, вступивши у протистояння з державою, економікою та громадянським суспільством» [3]. Децентралізовані терористичні мережі показали, що вони можуть діяти як локально, так і транснаціонально, позатериторіально. Теоретичні версії суспільства ризику були суттєво доповнені після терактів 11 вересня 2001 року, які ознаменували не лише кінець «періоду після «холодної війни», але й початок можливої загибелі усієї системи західної демократії.

Таким чином, згідно з вченням У. Бека соціальна та національна безпека громадян виявилися безпосередньо пов'язаними з глобалізацією, що перетворює та видозмінює на наших очах не лише умови соціального життя людини, але й фактори ризику. Виклики ризику стають викликами демократії, громадянському суспільству, правовій державі та правам людини. «Індивідуалізація війни» спроможна, – вважає У. Бек, – призвести до загибелі демократії. Контроль за громадянами може стати необхідною мірою забезпечення безпеки. Держава буде вступати в союз з іншими державами проти громадян, щоб відвернути загрозу, яка виходить від громадян» [3]. Отже, громадянське суспільство опинилося під прицілом двох сил: держави, яка прагне будь-яким чином одержати свою колишню могутність і силу, та мережевих структур насильства, які проголосили війну проти цінностей індивідуальної свободи, громадянського суспільства і держави.

Загальноновизнаним є твердження, що людство підійшло до тієї межі, коли «майбутнєотворне планування» має стати поштовхом до дії, витіснивши пасивні футурологічні пророцтва. Якщо такого повороту у діяльності людства не відбудеться, то песимістичні картини майбутнього, представлені у згаданих публікаціях, можуть стати реальністю. Сьогодні необхідна розробка сценарію «збереження цивілізації» і стратегії (програми) втілення його в реальність. Передумовою цьому є визнання у футурології підхід – ефект інформаційного зворотного зв'язку в соціальному середовищі, одне з формулювань якого відоме як «теорема Томаса»: якщо людина визначає обставини як дійсні, вони стають дійсними у своїх наслідках [15, с. 188]. Тобто людство володіє механізмом здійснення певних «сценаріїв майбутнього». І першочерговим завданням щодо планування майбутнього є розробка самого сценарію «збереження цивілізації» і прийняття його для втілення у життя як на глобальному, так і на національному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бард А., Зондерквист Я. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма / Перевод с шведского языка. СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. 252 с.
2. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника; Общ. ред. и послесл. А. Филиппова. М.: Прогресс-Традиция, 2001. 304 с.
3. Бек У. Молчание слов и политическая динамика в глобальном обществе риска. URL: <http://www.academy-go.ru/Site/GrObsh/Publications/Beck5.shtml>.
4. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или конец социального / Перевод с франц. яз. Н.В. Сулова. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2000. 96 с.
5. Бодрийяр Ж. Система вещей. М.: РУДОМИНО, 1999. 224 с.
6. Валлерстайн И. После либерализма / Пер. с англ. М.М. Гурвица, П.М. Кудюкина, Л.В. Феденко; под ред. Б.Ю. Кагарлицкого. М.: Едиториал УРСС, 2003. 256 с.
7. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / Пер. с англ. под ред. Б.Л. Иноземцева; Центр исследований постиндустриального общества. М.: Логос, 2003. 368 с.
8. Вебер Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. Погорілого О. Київ: Основи, 1998. 534 с.
9. Новітні тенденції в медіагалузі: український і зарубіжний досвід. Київ, 2018. 165 с.
10. Романовский Н.В. Интерфейсы социологии и киберпространства. URL: <http://alexey-lao.narod.ru/archives/interface.htm>.
11. Социальное: истоки, структурные профили, социальные вызовы / Под общ. ред. П.К. Гречко, Е.М. Курмелевой. М.: РОССПЭН, 2009. 440 с.
12. Тард Г. Мнение и толпа / Лебон Г., Тард Г. Психология толп. М.: Институт психологии РАН, Изд-во «КСП+», 1998. 416 с.
13. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Пер. с нем. под ред. Д.В. Складнева, послесл. Б.В. Маркова. СПб.: Наука, 2000. 380 с.
14. Хабермас Ю. Ах, Европа. Небольшие политические сочинения, XI [пер. с нем. Б.М. Скуратова; ред. М.М. Беляев]. М.: Весь мир, 2012. 160 с.
15. Шевцов А.І. Майбутнє людства необхідно спланувати: глобальні загрози і довгострокова стратегія розвитку України. Стратегічні пріоритети. 2007. № 1 (2). С. 187–193.
16. Ясперс К. Общая психопатология. М: Практика, 1997. 962 с.

REFERENCES:

1. Bard A., Zonderkvist Ya. Netokratiya. Novaya pravyaschaya elita i zhizn posle kapitalizma / Perevod s shvedskogo yazyka. SPb.: Stokgolmskaya shkola ekonomiki v Sankt-Peterburge, 2004. 252 s.
2. Bek U. Chto takoe globalizaciya? Oshibki globalizma – otvety na globalizaciyu / Per. s nem. A. Grigoreva, V. Sedelnika; Obsch. red. i poslesl. A. Filippova. M.: Progress-Tradiciya, 2001. 304 s.
3. Bek U. Molchanie slov i politicheskaya dinamika v globalnom obschestve riska. URL: <http://www.academy-go.ru/Site/GrObsh/Publications/Beck5.shtml>
4. Bodriyyar Zh. V teni molchalivogo bolshinstva, ili konec socialnogo / Perevod s franc. yaz. N. V. Suslova. Ekaterinburg: Izdatelstvo Uralskogo universiteta, 2000. 96 s.
5. Bodriyyar Zh. Sistema veschey. M.: RUDOMINO, 1999. 224 s.
6. Vallerstayn I. Posle liberalizma / Per. s angl. M. M. Gurvica, P. M. Kudyukina, L. V. Fedenko; pod red. B. Yu. Kagarlickogo. M.: Editorial URSS, 2003. 256 s.
7. Vallerstayn I. Konec znakomogo mira: Sociologiya XXI veka / Per. s angl. pod red. B. L. Inozemceva; Centr issledovaniy postindustrialnogo obschestva. M.: Logos, 2003. 368 s.
8. Veber Maks. Sociologiya. Zagalnoistorichni analizi. Politika / Per. z nim. Pogorilogo O. Kiiv: Osnovi, 1998. 534 s.
9. Novitni tendencii v mediagauzi: ukrainskiy i zarubizhniy dosvid. Kiiv, 2018. 165 s.
10. Romanovskiy N. V. Interfeysy sociologii i kiberprostranstva. URL: Rezhim dostupu: <http://alexey-lao.narod.ru/archives/interface.htm>
11. Socialnoe: istoki, strukturnye profili, socialnye vyzovy / Pod obsch. red. P. K. Grechko, E. M. Kurmelvoy. M.: ROSSPEN, 2009. 440 s.
12. Tard G. Mnenie i tolpa / Lebon G., Tard G. Psihologiya tolp. M.: Institut psihologii RAN, Izd-vo «KSP+», 1998. 416 s.
13. Habermas Yu. Moralnoe soznanie i kommunikativnoe deystvie / Per. s nem. pod red. D. V. Sklyadneva, poslesl. B. V. Markova. SPb.: Nauka, 2000. 380 s.
14. Habermas Yu. Ah, Evropa. Nebolshie politicheskie sochineniya, XI [per. s nem. B. M. Skuratova; red. M. M. Belyaev]. M.: Ves mir, 2012. 160 s.
15. Shevcov A. I. Maybutne lyudstva neobhidno splanuvati: globalni zagrozi i dovgostrokova strategiya rozvitku Ukraini. Strategichni prioriteti. 2007. № 1 (2). S. 187–193.
16. Yaspers K. Obschaya psihopatologiya. M: Praktika, 1997. 962 s.

Paradoxes of the modern information and communicative world

Bilousov Oleksandr Serhiiovych

Doctor of Political Sciences, Professor
at the Department of Law
of Odessa National Polytechnic University
Shevchenko avenue, 1, Odessa, Ukraine

The main paradoxes of the modern information and communicative world are given. It is shown that communicative in nature is the basis of the intersubjective, and therefore social, social. Rational discourse is concentrated in the communicative space and a professional dialogue is conducted between scientists, experts, and intellectuals. But in the information and media culture, far from communication and dialogue, the communicative as such is becoming an increasingly problematic phenomenon. The information space in such conditions "does not hear" communication in society. The space of communication not only with the authorities, but also with any other structure, is completely focused exclusively on the information resource, which practically leads to the disappearance of moral values.

It is emphasized that the priority task of planning the future is to develop a scenario of "preserving civilization" and adopting it for implementation both at the global and national levels.

Key words: *informational society, modern informational and communicative world, communication, informational and media culture, informational resource, moral values, preservation of civilization.*